

SELVDISCIPLIN: – Nord-Korea har også noen fine verdier, som samhold, gruppesolidaritet og selvdisciplin. Klart disse verdiene også har en bakside, men vi har ikke vondt av å ta de til oss, sier Morten

«**KARDEMOMYANG**» // Kunstner Morten Traavik gjør for øvrig som han vil.

Forsvars- sjefen

Søndagsintervjuet

NADINA BOUHLOU
nadina.bouhlou@bt.no
foto **HELGE SKODVIN**

HAN FORSVARER verdiene det nordkoreanske samfunnet er bygget på. Han forsvarer retten til å bruke norske skattebetale-

res penger til en slags kunstnerisk dialog med Nord-Korea. Og nå spiller han også forsvarssjef i en ny dramatisering på TV 2.

– TV 2-serien «Okkupert» bygger på en idé av Jo Nesbø. Det er gøy fordi jeg får spille forsvarssjef. Jeg var jo forsvarskunstner, men Forsvarets ledelse stoppet prosjektet mitt, sier Traavik.

Det var i 2010. Morten Traavik var landets første forsvarskunstner. Han ble den siste. Da han ville bruke to av Forsvarets egne stridsvogner som del av kunstverket, grep forsvarssjefen personlig inn. Nå er bildene av stridsvognene stilt ut i Galleri 3,14 i Vågsbunnen. Utstillingen «Ukunst» åpnet 16. mai. Da gikk innleide sigøynere rundt i sentrum med plakater festet til kroppen og reklamerte for utstillingen.

– De fikk 100 kroner timen, sier Traavik.

SAMME DAG landet elleve barn fra Nord-Korea i Bergen. For alle, bortsett fra én, var dette livets første utenlandsreise. Reiselederen deres var Traavik, mannen som er blitt utskjelt av historiker Bård Larsen i to år, demonstrert mot av en maskert mann på Torgallmenningen og sterkt kritisert av Anders Heger, Kristin Clemet og Torgrim Eggen. Kritikerne har til felles at de ikke liker at Traavik sam-

arbeider med regimet i Nord-Korea.

I et debattinnlegg skrev historiker Bård Larsen i tenketanken Civita at «man ikke uten videre kan føre dialog med et totalitært regime og særlig ikke når det skjer på regimets egne premisser».

Festspilldirektør Anders Beyer tok kunstneren i forsvar.

Det var han som inviterte Traavik til å lage noe med utgangspunkt i Grunnloven til årets lengste kulturfest.

TRAAVIK LAGDE «Kardemomyang». 11 barn fra en nordkoreansk musikkskole på en bergensk scene. Torsdag sang de «Papegøyen fra Amerika», «Kamomilla» og «Bergens-sangen» for et fullsatt Logen. Det var avslutningen på et opphold Traavik regner som svært vellykket.

– De har vært på Fløyen, båt-tur og spist vafler hjemme hos min mor i Sandviken. De gikk i 17. mai-toget og sang på Skrane-

vatnet skole. De synes alt her er rart, sier Traavik.

Han mener de ikke får med seg noe av kritikken forestillingen har mottatt.

– Det er jeg som tar den støytten, men de voksne som er med dem får vite alt. Komiteen som er med rapporterer alt vi har gjort når de kommer hjem. De viser presseklipp, foto og filmer, men de blir ikke sendt til hjernevask når de kommer tilbake, sier Traavik.

Han har ingen betenkeligheter med å bruke barn i dette prosjektet.

– Dette er de ypperste unge talentene i landet. Den yngste er allerede en nasjonal barnestjerne i Nord-Korea. Jeg tror ikke de får med seg debatten, jeg håper ikke det. Unger har ikke forutsetninger for å være med i den diskusjonen.

DISKUSJONEN RUNDT forestillingen er en del av verket Traavik har laget til Festspillene. Han er utdannet regissør, men jobber

Traavik når han oppsummerer ståheien rundt forestillingen «Kardemomyang».

FAKTA

Morten Traavik

AKTUELL: Med forestillingen «Kardemomyang» under Festspillene

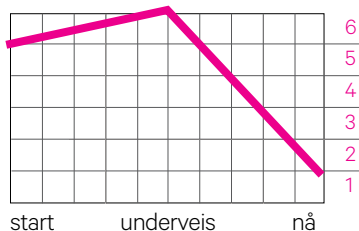
TENKER BEST: I bevegelse

MÅL FOR ÅRET: Litt mindre bevegelse

Det er ikke bare sånn at Nord-Korea har noe å lære av oss, vi har også noe å lære av Nord-Korea

Morten Traavik

Festspillene til nå

START: Fullsatt utstillingsåpning av «Ukunst».

UNDERVEIS: Utsolgt og trampeklapp for «Kardemomyang»

NÅ: Tomheten etterpå.

også som kunstner, skuespiller og forfatter. Traavik jobber først med ideer, så utforming.

– Jeg kommer jo fra teateret så iscenesettelsen er viktig.

All ståheien rundt «Kardemomyang» beskriver han som en fantastisk forestilling.

– Jeg kunne aldri bedt om en bedre motspiller enn Civita.

«With enemies like this, who need friends?» Det er blitt en kjempeforestilling! Det er lenge siden jeg sluttet å bli provosert av Civita. I begynnelsen ble jeg provosert av at det gikk an å være så arrogant. Hvordan kan man være så skrāsikker og uinformert på samme tid, spør Traavik.

På torsdag satt han blant publikum da tenketanken arrangerte paneldebatt om Nord-Korea. Han var ikke invitert.

– De er så blinde for at de er akkurat det de kritiserer. De er nøyaktig det de hater. At de er anskueliggjør det, er en viktig dimensjon i dette verket.

– Hva mener du?

– Redselen for nye ting, frykten for å skifte mening, er større på vår side enn på nordkoreansk side. Det er ikke bare sånn at Nord-Korea har noe å lære av oss, vi har også noe å lære av Nord-Korea.

TRAAVIK MENER det alltid ligger en forutsetning i møter mellom Norge og andre land, om at de andre landene skal ta med seg norske verdier hjem.

– Det er ikke sånn at alle higer etter å bli en skandinavisk velferdsstat. De vil kanskje lære seg å bli rike, men det er ikke vårt ansvar og vår plikt å forandre verden til en skandinavisk velferdsstat.

– Hva kan vi lære av Nord-Korea?

– De har også noen fine verdier, som samhold, gruppesolidaritet og selvdisiplin. Klart disse verdiene også har en bakside, men vi har ikke vondt av å ta de til oss.

Det er ikke Traaviks mål å forandre Nord-Korea eller skape verdensfred. Men han er lei av de tradisjonelle strategiene for å få folk til å møtes.

– **JEG TROR** nordkoreanerne blir lettet når jeg kommer. De er så lei av sånne Jan Egeland og Erik Solheim-typer. De er wannabemandelaer som reiser rundt med våre skattepenger i mislykkede forsøk på fredsforhandlinger for å se bra ut på sin egen egotripp.

Traavik har selv mottatt flere millioner kroner fra Kulturrådet til sine prosjekter i Nord-Korea. Først til en 17. mai-feiring i Pyongyang, nå bestillingsverket fra Festspillene og siden kommer boken «Nord-Korea – en bruksanvisning».

– Bruker du pengene på en bedre måte?

– Ja! Det er god valuta for pengene. Jeg har fått til 30 ganger mer forsoning gjennom Nord-Korea og resten av verden med mine prosjekter, enn det UD har fått til med sine prosjekter de siste 30 årene.

PÅ HJEMMESIDEN til kunstner og regissør Morten Traavik står det «Creative Intelligent Agency».

– Det er et ordspill på CIA, sier Traavik, som bare har møtt latter når han har gitt visittkortet sitt til folk i Nord-Korea.

– Er du mest kreativ, intelligent eller agent?

– Jeg liker å tro at jeg er mest kreativ. Intelligensen bruker jeg på konsekvensene av kreativiteten, sier Traavik.

Frem til Beethoven

Andsnes plasserer seg som en av tidens fremste Beethovenfortolkere.

KLASSISK

Leif Ove Andsnes
piano, orkesterleder

The Beethoven Journey III

Mahler Chamber Orchestra
Det Norske Solistkor
Grete Pedersen dirigent

DET VARTE EN STUND før vi nådde frem til Beethoven. Eller tilbake for den saks skyld. For tredje etappe av Beethoven-reisen med Leif Ove Andsnes og Mahler Chamber Orchestra startet i den andre enden av kronologien, med Igor Stravinskij «Dumbarton Oaks Concerto» fremført av en liten gruppe Mahler-musikere stående på scenen i lyttende, kammermusikkalsk samspill. Stykket er skrevet på 1930-tallet, rett før Stravinskij emigrerte til USA, men i Mahler-musikernes stand-up versjon var det som om han allerede var ankommet jazzens fedreland. Første sats har betegnelsen «tempo giusto», det rette tempo. Det kunne for så vidt vært overskriften på hele denne lekende, spretne, rytmisk poengterte tolkningen.

Det fortsatte med 1900-tallsmusikk, nå med hele orkesteret og Det Norske Solistkor ledet av Grete Pedersen i en vakker, sterk og klart artikulert fremførelse av Arnold Schönbergs mektige korverk «Friede auf Erden» fra 1911.

SÅ VAR DET BEETHOVEN. Med Andsnes som solist og dirigent i «Korfantasia», dette underlige verket der Beethoven har pakket alt mulig musikalsk stoff sammen og

konstruert en slags forløper for den niende symfonien. Andsnes åpnet improvisasjonssatsen med forrykende virtuositet og hadde etterpå en lang, sprudlende og humørfylt dialog med orkesteret før koret satte inn og forsikret oss om at «når kjærlighet og kraft forenes, belønnes menneskene med gudenes gunst».

Og så nådde vi da frem til «Keiserkonserten», Beethovens siste klaverkonsert. I en rørende, vakker tolkning.

DET ER LIKE MERKELIG, like overveldende hver gang Andsnes spiller Beethoven. Alt er på plass, alt er under kontroll, hver en trille, hvert et løp står glassklart. Han er sikker, teknisk perfekt, cool. Og så er det likevel så mye lidenskap, så mye lengsel, så mye følelsesmessig intensitet i tolkningen hans.

DET MEST SLÅENDE – og paradoksale – er stillheten i musikken. Som om Andsnes hver gang, selv i de mest turbulente dialoger med orkesteret, klarer å skape et eget rom og en egen ro omkring klaverstemmen. I førstesatsens lyriske sidetema skaper han en stemning av høytid og forventning. I adagioen er det som om tiden står stille og stivner til rom, som om han har uendelig tid og plass til å flette klaverstemmen inn mellom orkesterets markeringer. I overgangen til tredjesatsen nøler han, spiller de første toner av det nye temaet et par ganger, vil liksom ikke gi slipp på freden og stillheten. Og så braker tredjesatsen løs, vill og mektig.

Det varte mange år før Andsnes tok Beethoven-konsertene inn på reper-toaret sitt, men nå er de der. Og han selv har plassert seg som en av tidens fremste Beethovenfortolkere.

PETER LARSEN

OVERVELDENDE: Alt er på plass, alt er under kontroll, hver en trille, hvert et løp står glassklart, skriver vår anmelder om Leif Ove Andsnes.

ARKIVFOTO: ROAR CHRISTIANSEN